

TENDINȚELE PIETEI DE SOIA

Iațișin Tatiana,
cercetător științific INCE,
e-mail: tatianaiatisin@yahoo.com

Elaborat în cadrul Programului de Stat „Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020 - 2023” (cifrul - 20.80009.0807.16).

Rezumat: În lucrare sunt prezentate rezultatele cercetării cu privire la importanța culturii soia cât și tendințele acestei culturi în lume. Soia fiind considerată una din plantele agricole de cea mai mare importanță pentru alimentația umană. Aceasta este valoroasă prin faptul că îmbină în componența sa o cantitate mare de proteine, circa 40% și ulei 20%, hidrați de carbon, totodată o gamă largă de vitamine și săruri minerale. Pe parcursul ultimilor ani se înregistrează o creștere semnificativă a suprafețelor cultivate cu soia.

Studiul se bazează pe rapoartele din domeniu; lucrările științifice cu referire la problema studiată ale cercetătorilor autohtoni; articolele experților din domeniu. În procesul cercetării au fost aplicate mai multe metode de cercetare: metoda de observare, comparare, metoda seriei cronologice etc.

Cuvinte cheie: soia, producție, comerț.

Abstract: The paper presents the results of research on the importance of soybean cultivation and the trends of this crop in the world. Soybeans are considered one of the most important agricultural plants for human consumption. It is valuable in that it combines a large amount of protein, about 40% and 20% oil, carbohydrates, as well as a wide range of vitamins and minerals. In recent years, there has been a significant increase in soybean cultivation.

The study is based on field reports: scientific papers referring to the studied problem of local researchers; articles by experts in the field. Several research methods were applied in the research process: observation method, comparison, time series method, etc.

Keywords: soybean, production, trade.

Introducere

Originară din China, soia este una dintre cele mai vechi plante de cultură. Deși provine soia din Asia, ea se cultivă mai mult în America de Nord și America de Sud. Printre primele 10 țări producătoare de soia din lume, pe continentele americane sunt 7 la număr, respectiv: SUA, Brazilia, Argentina, Paraguay, Canada, Bolivia și Uruguay. Ceilalți mari producători mondiali de soia sunt China, India și Ucraina. Valoarea mondială a producției de soia constituie circa 66 miliarde de dolari, fiind considerată al șaptelea produs agricol ca cifră de afaceri din lume după: orez, lapte de vacă, carne de bovină, carne de porc, carne de pasare și grâu.

Soia este una dintre cele mai valoroase și cunoscute plante agricole, fiind utilizată atât în hrana umană, cât și în alimentația animalelor și în industrie. Soia face parte din specia leguminoaselor, cu un conținut bogat de proteine și grăsimi bune, vitamine, precum A, B1, B2, C, D și E. În plus, conține puține glucide și este o excelentă sursă de lecitină, substanța care se susține memoria. Fiind o planta leguminoasă soia contribuie esențial la creșterea gradului de fertilitate al solului oferind o serie de beneficii majore pentru sănătatea umană, boabele de soia conțin 39% proteina și 17% ulei. Soia este considerată „*planta de aur*” a omenirii, „*planta minune*” sau planta viitorului.

În alimentație folosim doar boabele, însă în industrie și în medicină sunt folosite și celelalte părți ale plantei, inclusiv rădăcina. Din boabe măcinate de soia se poate prepara: lapte, fulgi, brânză, ciocolată, sosuri, biscuiți, cafea, bomboane, macaroane, prăjituri etc. Se amestecă în proporție de 4-5% în făină de grâu, pentru prepararea pâinii sau ca adaos la pastele făinoase pentru îmbogățirea în lizina etc. Laptele de soia este apropiat celui de vacă, iar pentru 100 litri lapte se folosesc 10 kg semințe de soia. Boabele de soia conțin 2-4% acid lecitino-fosforic, constituind un aliment prețios în combaterea asteniei, iar conținutul scăzut în hidrați de carbon permite utilizarea lor în alimentația diabeticilor /13/. Din boabele de soia se obține făină și griș cu cca 40% proteină. Izolatele proteice din soia, prin hidratare (având cca. 20% proteină și 60-65% apă) se folosesc în obținerea unor produse care emit carnea de porc, vită și pui. Proteinele din boabele de soia se utilizează sub formă de „*carne vegetală*” și ca substituent al cărnii animale în numeroase preparate culinare. Există o întreagă industrie alimentară care are la bază ca materie primă boabele de soia.

Uleiul în industrie servește ca materie primă pentru o gamă variată de produse: unt vegetal, la fabricarea margarinei, a conservelor de legume, precum și la fabricarea lacurilor și vopselelor; fiind semnificativ la fabricarea cernelii tipografice, a săpunului, a maselor plastice, etc. Șroturile, produs secundar de la extragerea uleiurilor, au importanță în creșterea animalelor ca furaj concentrat. Proteinele din semințe sunt utilizate la prepararea uleiului de placaj, ca diferiți lianți și adezivi folosiți în fabricarea hârtiei de calitate superioară /14/.

Turtele rezultate de la extragerea uleiului servesc în hrana animalelor, având 1,24 unități nutritive. Planta întreaga se folosește ca furaj singura sau în amestec sub forma verde, uscata sau siloz. Paiele și tecile tocate și opărite pot fi folosite în furajare. Soia, fiind planta leguminoasă intră în relație de simbioză cu bacteriile fixatoare de azot (lăsând în sol cantități mari de azot 80-120 kg/ha). Soia aduce o importantă contribuție la ridicarea fertilității solului, fiind o premergătoare preferată de majoritatea culturilor.

Creșterea bruscă a cererii la boabele de soia, este determinată de intensificarea puternică a cererii de soia din partea industriei de furaje concentrate cauzată, printre altele, de interzicerea, utilizării făinii de origine animală, ca componentă furajeră și înlocuirea acesteia cu soia. Această dependență se referă și la soia ecologică. Comparativ cu alte plante leguminoase pentru boabe, cum ar fi fasolea de câmp și mazărea, soia are un conținut sporit de proteine și o structură echilibrată de aminoacizi. Conținutul înalt de lizină și metionină – doi aminoacizi esențiali – determină valoarea specială a soia pentru animalele mono gastrice, cum ar fi porcinele și păsările de curte. Totodată, soia

este folosită și ca hrană complementară pentru a îmbunătăți performanța bovinelor, indiferent de faptul că acestea sunt animale rumegătoare și, astfel, sunt concepute să se hrănească cu iarbă.

Conținutul de bază

Soia face parte din culturile excepțional de valoroase atât din punct de vedere alimentar, furajer sau materie primă pentru industrie cât și agronomic. Valoarea nutritivă deosebită a boabelor de soia este dată de conținutul și calitatea proteinelor. Proteinele ei sunt foarte asemănătoare celor de origine animalieră, soia apărând ca „*planta viitorului*” capabilă să acopere deficitul proteic mondial.

Piața de soia se împarte în două segmente:

- Producerea boabelor de soia.
- Producerea produselor prelucrate de soia.

Importanța acestei culturi se manifestă prin creșterea suprafețelor cultivate în ultimii ani. În anul 2019/2020, producția mondială de soia, conform datelor Oil World a constituit 343,8 mil. tone, înregistrând o scădere cu 18 mil. tone, comparativ cu a. 2017/2018 (când producția mondială de soia a constituit 342,9 mil tone). La rândul lor, stocurile globale de boabe de soia au constituit circa 110,3 mil. tone pe fondul stocurilor mari din țările producătoare cheie. Datorită acestui fapt, oferta mondială de soia în sezonul 2019/2020 a înregistrat un record absolut și constituie 454,3 mil. tone de soia. Exportul boabelor de soia a constituit 150 mil tone fiind în creștere cu 0,7% comparativ cu 2018/2019.

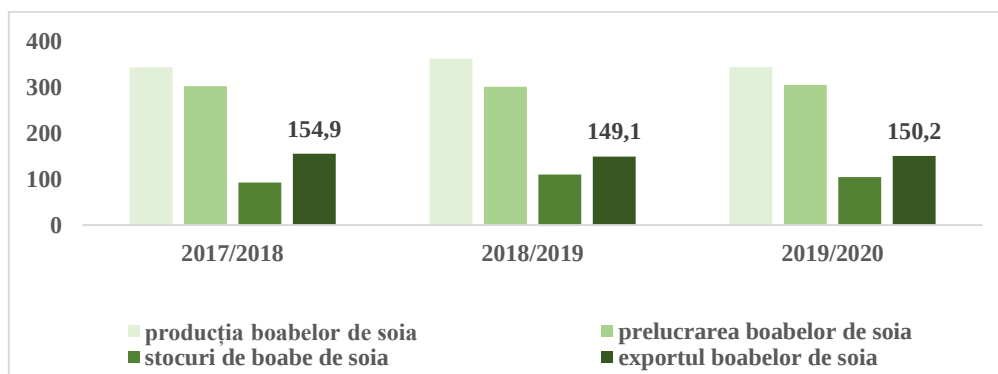

Fig. 1 Balanța globală a cererii și ofertei a boabelor de soia, mil. tone

Sursa: Elaborată de autor, Conform datelor, <https://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1504880>

Creșterea producției de soia în lume a fost asigurată atât de creșterea suprafețelor cultivate, cât și de creșterea randamentului. În ultimii zece ani, rata medie anuală de creștere a suprafețelor recoltate de soia a fost de 1,7%, randamentul - 1,0%. Ca urmare, în 2019/20, suprafața mondială recoltată de boabe de soia a constituit circa 122 de mil. hectare (+ 19% față de nivelul din 2009/10), iar randamentul mediu mondial a fost de 2,8 t/ha (+ 10%).

Principalii lideri în producerea boabelor de soia sunt Brazilia, SUA și Argentina, care reprezintă 81% din producția mondială. În aceste țări, volumul producției de soia depășește semnificativ volumul de consum. Brazilia fiind lider principal, datorită suprafețelor însămânțate cu soia ce constituie 36,9 milioane hectare, cu o recoltă totală de 124 de milioane de tone. SUA, care a fost lider în clasamentul mondial în ultimii 10 ani, în 2019, s-a poziționat pe locul 2, cedând poziția Braziliei. Argentina deținând o suprafață de 17,5 mil. ha cu o recolta 51 mil. tone. China ocupă locul patru, datorită suprafețelor însămânțate cu soia, în a. 2019 a fost recoltat 18 mil. tone de soia de pe o suprafață de 9 mil. ha. Ucraina s-a clasat pe locul nouă în clasamentul mondial pentru producția de soia. În ultimii 10 ani, Ucraina, a mărit producția de soia cu 31%, până la 3,7 mil. tone de soia. În a. 2019 producția de soia în Ucraina a constituit circa 3 mil. tone.

Exportul mondial cu boabe de soia, în perioada 2018/2019, a crescut de la 132 de mil. tone la 152 de mil. tone. Cele mai mari exporturi fiind înregistrate de Brazilia 84 mil. tone, mai mult cu 10% în ultimii 5 ani, iar cea mai mare scădere s-a înregistrat în Argentina cu 52%, înregistrând totodată creșteri a importurilor cu 20%. Top cinci țări exportatoare de boabe de soia:

- Brazilia - 84 mil. tone;
- SUA - 45,6 mil. tone;
- Argentina - 8 mil. tone;
- Paraguay - 5,9 mil. tone;
- Canada - 4,25 mil. tone.

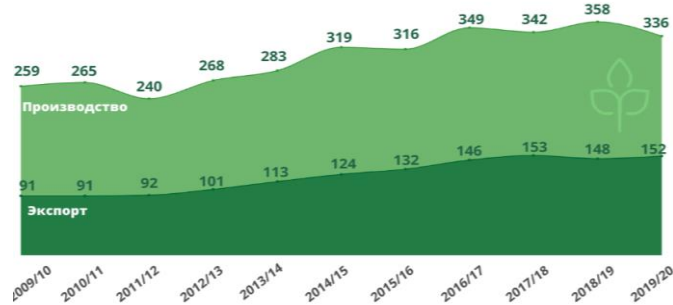

Figura. 2 Producerea și exportul boabelor de soia, mil. tone

Sursa: <https://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-soi-v-mire-v-2019-godu>

Cele mai mari creșteri a importurilor din 2015/2016 până în 2019/2020 au fost înregistrate de următoarele țări, precum Argentina cu 20%, Mexic 9%, Indonezia 6%. Top cinci țări importatoare de boabe de soia sunt:

- China – 92 mil. tone;
- Țările UE – 15,1 mil. tone;
- Mexica - 6 mil. tone;
- Argentina – 3,8 mil. tone;
- Egipt – 3,7 mil. tone.

Cei mai mari importatori de boabe de soia din lume sunt China și UE, importând împreună circa 107 mil. tone de boabe de soia anual (o treime din producția mondială).

Principalii consumatori de boabe de soia sunt: China, SUA, Brazilia, Argentina și India, ponderea acestor țări în consumul global depășește 84%. Principalul consumator de soia furajeră și alimentară ce consumă aproximativ 100 de mil. tone de soia pe an, circa 30-35%, este China, consumul de boabe de soia este de multe ori mai mare decât volumul producției. SUA consumă circa 51 mil. tone și în UE consumul de boabe de soia constituie circa 16,2 mil. tone, depășind cu 2,5 mil. tone sau de 6 ori, volum producției boabelor de soia.

Figura. 3 Principalii consumatori de soia în sezonul 2017/2018, mil. tone

Sursa: Elaborat de autor, conform datelor, <https://latifundist.com/analytics/19-obzor-rynka-maslichnyh-2021-eksport-proizvodstvo-tseny>

Pe parcursul ultimilor 10 ani Rusia, înregistrează o creștere a recoltei de soia de circa 5 ori, de la 0,7 mil. tone până la 3,6 mil. tone. Totodată, Rusia înregistrează creșteri atât la producția boabelor

de soia, cât și la consumul ei. Ucraina, înregistrează o recoltă totală de 2,76 mil. tone de soia de pe o suprafață de 1,34 mil. ha, cu o recoltă medie de 2,1 t/ha. Jumătate din boabele de soia produse în Ucraina sunt exportate.

În anul 2019, România, cultivă soia pe o suprafață de circa 158.100 ha, recoltă totală constituind circa 415.900 tone, cu o recoltă medie la hectar de 2,6 tone. Comparativ cu anul 2018, datele sunt mai mici, suprafața recoltată a fost de 169.400 ha, cu o recoltă totală de 465.600 tone, iar media la hectar de 2.748 tone. România, în 2019, a exportat cea mai mare cantitate de soia începând din 2010: 276.497,3 tone, cu o valoare de 97.609.200 euro, mai mică decât în 2017, când valoarea a fost 101.548.100 euro, dar cantitatea exportată a fost mai mică, 273.952,1 tone. Un semn clar că prețurile la export au scăzut, situație reflectată și în diminuarea prețului mediu de livrare de la fermă către comerciant: 1,34 lei/kg în 2017, 1,30 lei/kg în 2019. Vârful a fost atins în 2013, 1,81 lei/kg.

În concluzie, putem menționa, că, importanța acestei culturi se manifestă prin creșterea suprafețelor cultivate în ultimii ani. Suprafața mondială cultivată cu soia în 2019 a constituit 122 de milioane de hectare, cu o producția de 336 mil tone de soia. Circa 81% din producția globală de soia, este produsă de, Statele Unite, Brazilia și Argentina. Exportul total de soia a constituit 152 mil. tone. Cei mai mari importatori de boabe de soia din lume sunt China și UE, importând împreună circa 107 mil. tone de boabe de soia anual (o treime din producția mondială). Europa importă anual circa 5 milioane tone de soia nemodificată genetic, astfel devenind un mare importator de soia. Din producția europeană de soia ce se produce în Europa se pot asigura doar 50% din întregul necesar. Principalul consumator de boabe de soia este, China, cu un consum de 11,5 mil tone.

Surse bibliografice

1. Dencescu St., R. Miclea, A. Butică, Cultura soiei, Ed. Ceres, București, 1982.
2. Giosan N., I. Nicolae, Gh. Sin, Soia. Editua Academiei RSR, București, 1986.
3. Ralph Gibson. 10 țări cu cea mai mare producție de soia. Disponibil: <https://ro.ripleybelieves.com/10-countries-with-largest-soybean-production-1298>
4. Stelian Rădescu. Soia, o carte câștigătoare pentru fermieri? Disponibil: <https://www.revista-ferma.ro/articole/agronomie/soia-o-carte-castigatoare-pentru-fermieri>
5. Ветрова Е. Г., Голбан Н. М., Коробко В. А. Зернобобовые культуры. Кишинев – 1982.
6. Балакай Г.Т. Научно обоснованные технологии делают производство сои выгодным. Земледелие, 2010.
7. Москвин В.А.. Управление рисками при реализации инвестиционных проектов. Москва: Финансы и статистика, 2004, 350с., ISBN 5-279-02675-1;
8. Halpern P., Weston J.F., Brighman E.F.. Finanțe manageriale. București: Editura Economică, 1998, 948p. ISBN 973-590-043-2
9. ТОП-10 производителей сои в мире в 2019 году. Disponibil: <https://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-soi-v-mire-v-2019-godu>
10. Рудольф Булавин. Прогноз развития рынка сои в сезоне 2020/21: Россия и мир. Disponibil: <https://specagro.ru/news/202006/rynok-soi-rossiya-i-mir>